

SANTERI ALKIO

SALLIMAN
OIKKUJA

Santeri Alkio

Salliman oikkuja

«Public Domain»

Alkio S.

Salliman oikkuja / S. Alkio — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	13
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Santeri Alkio

Salliman oikkuja

I

"Mutta kovinhan nyt onkin kylmä, kun oikein nenänpäätä riitelee ja varpaita tahtoo koperoon vetää... Jalatkin nuljahtelevat tilaltaan tuossa roustikossa. Mikä liekin, kun ei lunta tule enempää, vaikka marraskuu on jo puolivälissä... Kengänpaulakin retajaa irrallaan."

Heistrokin Liisa laski kannettavansa viereensä maantielle ja rupesi sitomaan kenkensä paulaa. Sen tehtyään alkoi taas matkaa jatkaa ja itsekseen pakista:

"Nuo pellavatkin ovat raskaita, vaikka kyllähän siinä painavat ne leivätkin... Hyvä se on se Juntan emäntä, kun aina mulle antaa kehruunsa, vaikka kyllä olis akkoja likempänäkin. Ei kehruulla paljoa kostu, mutta aina vähin ja kun Juholla nyt vain työtä piisaisi talven yli, niin Jumalan avulla taas elettäisiin kesään... Jumalan kiitos, ei meillä vielä kuitenkaan ole niin kovaa kuin Nurkanperässä – millä elänevätkään talvensa yli, kun niitä lapsiakin on niin paljo. Mutta mitä? Tulipalohan tuolla ruskottaa meidän mäeltä! Ja meillä ei ole kuin mukulat kotona. Voi herra Jumala!"

Hän kiljahti sydäntä särkevällä epätoivon äänellä ja hyökkäsi juoksemaan. Sydän leiskahteli ensinnä muutaman kerran, niin että luuli rintaluihin koskevan. Veri täytti kaikki suonet pakotukseen, mutta sitten se ikään kuin hiljakseen alkoi puutua, jonka ohessa voima tuntui pakenevan jaloista niin, ettei kyennyt juoksemaan ensinkään, vaan tarvitsi luonnottomasti ponnistaa saadakseen jalkansa pakoitetuksi edes hitaaseen liikkeeseen.

"Varmaan se on kotona ja lapset kun siellä ovat kahden kahdestansa.

Herra..."

Liisa-raukka koetti ponnistaa voimiansa ja yhä tähdätä katsettansa paloa kohti, jonka loimotus yhä kasvoi. Jokainen henkäys sai kipeän valitusäänen.

"Oih!"

Siihen hän seisahti. Rintaan pisti niin kovasti että veti käppyrään ruumista. Pistos kuitenkin pian sen verran asettui että taas saattoi lähteä, vaikka vieläkin tuntui. Olisi saattanut kuolla ennenkuin paikalleen jäädä.

Mutta sitten sattui mieleen ajatus, että miksi juuri heidän kohdalle pitäisi tuollainen onnettomuus sattua?

"Oi herra, kun se oliskin muiden tupa, joka palaa!" hän ääneensä huudahti. Olettamisen mahdollisuus sai rinnassa sen verran jalansijaa, että viimeuksena lensi läpi koko ruumiin rauhoittava tunne ja hän pidättyi katselemaan.

"Sivulta se on näkyvinään, eikä aivan meidän tuvan kohdalta."

Toivo elähtyi rinnassa yhä ja jalkoihin palasi uusia voimia.

Alkoi jo kylästä huutoja ja hälinää korviin kuulua, mutta sanoja ei eroittanut vielä. Hermoissa vaikutti taas niin kummallinen voipumus, kun pelon- ja toivontunne sydämessä vaihteli. Koetti kuuloansa teroittaa. Mitä ne huutavat? Saako kuulla hirveän musertavan totuuden, että oma tupa on tulossa, vaiko pelastavan ilosanoman, että se olisi jonkun muun?

Rakennus-ryhmä sattui eteen, niin ettei itse tulipalo voinut nyt näkyä, ainoastaan kammottava punainen hohde taivaalla.

Kun olisikin huutoja eroittanut selvään .. olisi saanut tietää, ettei se oma koti ole, niin siihen olisi istunut tien viereen lepäämään.

Jalat eivät roustikossa enään arastaneet, vaikka niiden kohtalo kylätiellä oli vielä, jos mahdollista, kovempi. Hiki juoksi pitkin ruumista ja tippui nenänpäästäkin loppumattomana norona.

"Herra Jumala, nyt en enää jaksa", hän huokasi ja seisahtui. Ja kun kerran seisahtui, niin omituinen painava puuttumus taas laskeusi jalkajäseniin. Ei luullut edemmäksi jaksavansa.

Tiellä hän seiso i tietämättä mitä piti tehdä. Kylästä kuului rattaiden pärinää ja epäselviä huutoja.

"Heistro..." Se kuului selvästi. Varmaankin joku kysyi tulipalopaikkaa, johon tuo vastaus huudettiin.

"Oo-o-i!"

Liisan huuto oli epätoivon parahdus. Samassa jonkullainen hermottomuus kohtasi ja hän valahti tielle. Roustikko koski polviin ja kyynärpäihin. Kipua ei nyt joutanut huomaamaan ... sydän oli toisaalla ja tuntokin siellä.

"Voi lapsiani!"

Todellisuuden tieto sai hänet voimiansa ponnistamaan. Kylänraitilla hän jo juoksi, nelisti ja ähki niin, että matkan päähän kuului. Saavutti siinä Pekkolaisen, joka hitaasti astuskeli myös palopaikkaa kohti. Ei joutanut Liisa mitään puhumaan kun sivuutti.

"Sinullapa kiirettä on", virkkoi Pekkolainen hymähtäen ja välinpitämättömästi.

"Entä jos ... omanne palais teidänkin, niin..." Liisa yhä vain riensi eteenpäin.

"Noo, paloipa tuollainen Nurkanperä kenelt' tahansa, ei se niin suuri vahinko ole."

"Nurkanperä? Meidän tupahan siellä palaa?" Liisa seisahti.

"Te-eidän", veti Pekkolainen pitkään. "Nurkanperän Matin mökki se on! Korkeintaan kymmenen markan arvosta olis polttopuita tullut siitä mökistä, ei mitään muuta."

"Todellako?" Liisa kiljasi jo ennenkuin Pekkolainen ehti lopettaakaan. Hän oli seisahtunut autuaallista toivoa tuntien ja Pekkolainen, jota hän itsekin sata kertaa oli suurimmaksi köyhäin nylkyriksi noitunut, oli hänen mielestään kuin Jumalan enkeli.

"Katso itse ... voot!"

Pekkolainen oli astunut pari askelta Liisan ohitse ja osoitti kädellään palopaikkaa, joka siinä huoneitten välistä näkyi.

"Teidän tupa näkyy tuossa valkean valossa ihan selvästi, ettei sillä ole pennin hätää. Nurkanperän räsä siinä palaa", toimitti Pekkolainen.

Liisa sai heti selville, että niin oli asia. Hän näki oman kotinsa seisovan ihan eheänä ja ikäänkuin lämmittelevän mäenrinteessä Nurkanperän kustannuksella. Akka istahti siihen tienviereen ja sydämeen pakkautunut tuska vuosi pois kuin perattua kanavaa myöten ja sen ohella sieltä lähti paksuna, voimallisena virtana mahtava kiitollisuuden tunne, joka suussa ja kielellä muodostui sanoiksi:

"Jeesukselle kiitos olkoon!"

* * * * *

Pienenlainen oli tupa, joka paloi. Paljon oli väkeä paikalla, enimmäkseen hovin vuoksi, sillä eihän sitä viitsinyt sammutustoimiin ruveta moni, koska vahinko oli niin pieni, – vanha, ränstynyt, läjään jo muutenkin menevä hökkeli! Tupakkaa oli siinä miesten mukava polttaa ja lämmitellä, seisoa parahiksi kaukana, ettei polttanut, eikä kylmäksikään käynyt. Ja akkain ja tyttöjen oli paljon mukavampi joutilaina likimaissa seisoa ja siunaillen päivitellä, kuinka se on surkeata kun koti palaa, vaikkapa huonoinenkin. Ja ne, jotka paloruiskun kanssa työskentelivät, näkyivät sitä enemmän huviksensa tekevän kuin tarkoituksella saada tulenvoima hillityksi. Kun ruiskusta vesi loppui, niin komensivat noituen joutilaita veden hakuun ja saivat siten aikaan, että ainakin näennäinen sammutustoimi oli aina vireillä. Muutamilla naapurimökkien miehillä oli nähtävästi tositarcoitus saada jotain pelastetuksi, sillä nokisina ja märkinä koettivat he purkaa palavaa rakennusta.

Katsojain joukossa oli yleisenä mielipiteenä, että vahinko tulee varsin vähäinen.

Pekkolainen seiso i eräässä ryhmässä kädet selän takana ja suussansa mälliä mämmelsi toisesta poskesta toiseen. Muuan nuori mies tuli siihen, asettui seisomaan Pekkolaisen viereen, iski piippuun ja rykäsi.

"Ei tuossa suuri vahinko tullut", sanoi ja antoi suunsa muodostua ymmärtäväiseen, vähän ylimieliseen hymyyn ja katsahti Pekkolaiseen. Tämä ei ollut huomaavinsa nuoren miehen puhetta, katseli vain suu hymyssä tuleen, ikäänkuin osoitaaksensa, että hän sen seikan tietää juuri paikalleen, mutta ei viitsi semmmoisille miehille juttelemaankaan ruveta.

"Korkeintaan 40 markan vahinko tuvassa ja irtainta ei lie ollut paljoa", lausui joku, jolla vakavuudesta päättäen näytti olevan tarkoituksena lausua tasapuolinen arvostelu.

"Kukahen lempo olisi tuosta rähjästä 40 maksanut!" ärjäsi Pekkolainen kiukkuisesti, ikään kuin häneltä olisi summaa vaadittu, ja katseli voimallisesti ympärilleen. Luultavasti hän otaksui, että useimmat muuttivat mielipidettään siinä asiassa jo tuon ärjäsemisen vaikutuksesta, sillä kiivaus katosi hänen kasvoiltaan ja tavallisuutensa mukaan toisella suupielellään hymyillen, alkoi hän kertoa:

"Äsken kun tänne kävelin, Heistokin Liisa kauheasti ähkyen ja puhkuen laukkasi kylästä päin, ettei eteensä nähnyt. Hän luuli että heidän tupansa palaa. Ämmällä oli sille hätä. Mutta kun sanoin, että Nurkanperän tupa se on, joka palaa, niin siihen läsähti tielle Jumalaa kiittelemään, ettei se nyt heidän ollutkaan! Siinä minä jo sanoin että korkeintaan kymmenen markan polttopuut ... ettei sen sammuttamiseen mitään niin ankaraa rottomia ole. Eikä akalla enää ollut kiirettä, kun kuuli ja näki ettei oma mökki palanut. Tuskin olis huolinut vaikka kaikki muut mökit olisivat palaneet, hä häh."

Pekkolainen katseli suoraan tuleen.

"Pian tuon vertanen on vaikka omalta kylällä koottu", hän vielä jatkoi ja rykäsi päälle.

"Joo", sanoi äskeinen nuori mies, "pian se on ollut tuommoinen koija."

"Mutta väärin te puhutte miehet", rupesi joku vastustelemaan, "ei sitä tule tupaa kymmenellä markalla huonoakaan. Ei se ole muuta kun turhan päiväistä komeilemista tuollainen puhe!"

"Voi velikulta, mitähän sinäkin", rupesi Pekkolainen vastustajaa kukistamaan.

"Ymmärrän ainakin yhtä paljon kuin tekin."

"Mitä sinä...!"

"Kyllähän se niin on", sanoi eräs isäntä, aikoen mennä asiassa keskitietä, "ettei tupaa saa sillä hinnalla, mutta pian se olis ollut Matin korjattava tuo, ei olisi enää pitkältä koossa pysynyt."

"Eei", yhtyi Pekkolainen: "läjään olis mennyt tuota päätä kuin tyhjä säkki ja vielä mahdollisesti tappanut kakarajoukon sisälle."

Se oli niin hauska i sanottu, että sitä täytyi purskahtaa koko joukon nauramaan.

"Mutta se siinä nyt on paha", puhui äskeinen isäntä, "mihin Matti-parka saa talvikortteerin joukkoineen".

Joku myönsi sen olevan tosin ikävän seikan; mutta hyvin suuri osa jatkoi kaakotusta ja ilvettä.

"Olisi joutanut noista pulmusista, joita tuolla äitinsä ympärillä häärii kuin varpusia ohräläjällä, muutama vähetä mökin kanssa", nauroi muuan.

Pekkolainenkin, joka sivumennen sanoen, oli itse lapsiton, siitä taas yltyi hartaasti nauramaan. Mutta kaikilla ei nauru enää ollut yhtä raikas, sillä useat rupesivat nolo i tuneilta näyttämään.

Erään vanhan vaimon tunteet loukkautuivat joukon huvituksesta. Hän virkkoi:

"Toisen vahingosta älä riemuitse, sillä onni sinunkin kanssasi leikitsee."

Isku tuli parhaasen iloon. Se varmaankin kosketti tunteita useankin rinnassa ja erittäinkin Pekkolaisen, joka nähtävästi sävähtäen kääntyi vanhan Marketan puoleen ja koetti jatkaa kaakotustaan näyttääksensä etteivät pienet asiat häneen koske. Mutta muutkin näkivät, että koski. Nuoret miehet eivät niinkään arkoja olleet itsestään ja pilkan laskeminen Marketasta alkoi heiltä käydä sujuvasti. Marketa pakeni pois, ainoastaan tarpeen mukaan ja terävästi kieltänsä piesten. —

* * * * *

Palosta pelastetun rääsyläjän vieressä istui Nurkanperän Sanna vaikerehtaen. Puolivuotiasta tyttöä piti hän rääsyihin käärittynä sylissänsä ja koetti imettää. Helmaan nojasi itkien ja viluansa valitellen kolmivuotias Tuppu, lakittoniin päin.

"Voi, voi, voi", valitti viisivuotias Liinu piehtaroiden äidin vieressä.

"Lapsi-raukat, älkää te edes niin kovin itkekö ... minä oikein kuolen!" huudahti äiti, ratketen tuskallisesti vaikertamaan.

Ympärillä seisoj joukko akkoja, osa itkien ja osa valittavilla puheillaan osanottavaisuuttansa ilmaisten.

"Monella tavalla se hyvä Jumala vetää puoleensa meitä kurjia syntis-raukkoja", huokasi siinä Korvisen emäntä ja pyyhki esiliinan nurkalla silmäkuoppiaan.

"Niin", liitti siihen eräs naapurimökin vaimo. "Älä nyt Sanna-parka anna murheen taakan niin raskaasti painaa mieltäsi. Pitää aina ajatella, että jota Jumala rakastaa, sitä hän myös rankaisee."

Lapsi itki sylissä ja Sanna koetti sitä tyystyttää. Kyllä hän uskoi, että asia niin oli kuin akka sanoi, että jota Jumala rakastaa, sitä hän myös rankaisee. Mutta nyt tuntui se niin kovalta, niin raskaalta, että luonto tahtoi kapinaan nousta.

"Hoh ... Herra armahda, kuinka minulla oli hätää! ei yksikään us-ko!" Heistrokin Liisa hohkasi, viimeisen sanan lopputavun kiljahtaen itkuun pillahtamalla. Hän nimittäin oli jo äsken kertonut, miten hän luuli kylästä tullessaan oman tupansa palavan.

"Kyllähän sen arvaakin, kun jokainen menee omaan poveensa", sanoi joku.

"Ei yksikään sitä arvaa, joka ei ole koettanut omalla kohdallaan, niinkuin minä", itki Heistrokin Liisa.

"Niin no, mutta et sinäkään sitä nyt niin kovin ole koettanut, eihän sulta mitään ole palanut. Sanna yksin tässä joukossa sen kokenut on ja tietää", selitti äskeinen vaimo. Heistrokin Liisa oikein kiukustui.

"Tiedän minä sen asian paremmin kuin sinä!" hän huusi vimmatusti. Mutta samassa alkoi lapsi taas Sannan sylissä kipeästi itkeä ja muut käänsivät huomionsa sinnepäin.

"Soo lastani, so ... soo... Voi rakas taivaallinen Isä! Mitä minä olen tehnyt niin paljon kauheampaa syntiä, kuin muut, että näin rankaiset? mitä, mitähän?" Ja hän itki niin katkerasti.

"Kun meitä yksin näin kuritetaan. Te saatte kaikin mennä lämpöiseen kotiinne ja panna omaan sänkyynne makaamaan, mutta me..."

"Kyllähän sitä muitakin rangaistaan, yhtä yhdellä ja toista toisella kertaa, ei se kaikille yht'aikaa tapahdu", sanoi joku.

"Niinhän se on", alkoi sanoa Helpon Tiina, "mutta siihenkös se katsoo ihmis-sydän. Oli se kuka hyvänsä, niin nurkumaan sitä tulee, kun vahinko omalle kohdalle sattuu. Ei ole yksi parempi kuin toinenkaan."

"Jopahan", myönsivät muutamat, mutta Heistrokin Liisa muistutti:

"Kyllähän, mutta ei saisi toivottaa onnettomuutta muille silloin kun itselle on juuri tapahtunut. Silloinhan ei kukaan kykenisi toisiaan auttamaan."

"Enhän minä ole kellekään tällaista onnettomuutta toivottanut?" kysyi Nurkanporän Sanna.

"Et olekaan juuri... Mutta sanoit sinä sitä, että kun sinulta vain yksin paloi."

"Älä nyt hyvä ihminen niin kovin mun sanojani seulo. Ei sitä niin huomaa mitä sanoo, kun on tuskassa. Lapsi-raukkani." Sanna huiskutti Miinaa käsivarrellaan ja koetti korjata paremmin Tupun päähän huiviriekaletta, joka siinä kihnatessa oli luisunut.

"Tuppu-parkani."

Huolien aalto ryntäsi taas päälle raskaana, kun tunsu että Tupun oli niin kova vilu, pää oikein tutisi. Miina kitisi yhä, tietysti vilun vaikutuksesta hänkin.

"Voi hyvä armias Isä! ... tuokin raukka nyt tässä vilustuu ja tulee pahemmin kipeäksi kuin on ollutkaan. Vaikka kuollahan tässä täytyykin meidän kaikkien ... ihan jok'ainoan, kun ei ole enää sitä huonoistakaan kattoa, jonka alle päänsä kallistaisi." Hän painoi Tuppuja helmaansa ja itki.

"Menisit nyt lastesi kanssa jonnekin pyytämään yösijaa, viluhan niiden tulee, eikä tässä enää pitkälle käy oleminen", sanoi joku toisesta kylästä oleva vaimo.

"Kuka antanee yösijaakaan tällaiselle joukolle?"

"Herran tähden, mitä sinä puhut", huudahti sama emäntä, "eiväthän ihmiset nyt niin armottomia olle missään mailmassa! Vaikka meille tulisitte, jos ette likempää sijaa saa."

Puhe loppui siihen muutamaksi hetkeksi, sillä likellä asuvat eivät mielellään ruvenneet puhumaan asiasta. Useimmat tunsivat, että jos jotain sanoisi, niin olisi välttämätöntä kutsua kotiinsa, ja siihen ei ollut halua.

"Heistrokin Liisaa, kuinka pyyhkäsi pois, kun ruvettiin puhumaan yösijan annosta", ihmetteli Korvisen emäntä. "Hyvät ihmiset, kuinka on tyly, vaikka juur'ikään kertoi, kuinka hänellä oli hätää, kun luuli oman tupansa palavan. Voi sitä ihmisluntoa. Olis nyt luullut kaksinkäsin vetävän naapuriansa kotiinsa, kun tällainen onnettomuus tapahtui."

"Sanoa Heistrokin Liisaa! Tuskissa ne ystävät koetellaan", säesti Helpon Tiina.

"Tule meille Sanna lastesi kansia", jatkoi hän. "On siellä ainakin lämmintä tulevaksi yöksi, vaikka ei muuta olisikaan. Mutta sitä lintu linnulle, jota linnulla itselläkin."

"Kiitoksia Tiina."

Sanna katseli tuleen, joka vielä jokseenkin voimallisesti paloi, sillä huone oli juuri läjään räsähtänyt. Tunsu jonkullaisia kiitollisuuden tunteita niitä kohtaan, jotka siinä vielä sammutuspuuhissa hyörivät, vaikka kaikki pelastamisen toivo oli jo aikaa ohi mennyt.

"Siinä se oli koti", sanoi Sanna ajatuksissaan.

Yksi toisensa perään lähtivät akat pois – kotiinsa.

"Eikö niitä leipiä saatu pois yhtään, Liinu?" kysyi Sanna tytöltään.

"En minä ole ainakaan nähnyt."

"Ei kattoa pään päällä ... ei ainoatakaan leipää!..."

Siinä yksinään istui kivellä, kyynärpää polven ja poski käden nojassa, Nurkanperän Matti, ja tuijotti tuleen, jonka ympärillä vielä viimeiset sammuttajat häärivät ja koettivat sitä, nyt äkillisen innon valtaamina kokonaan masentaa, ettei muka enää ryhtyisi hävittämään niitä muutamia, jo osiksi hiiltyneitä hirrenpätkiä, joita oli revitty irti seinistä, ennenkuin kokonaan paloivat.

Tuota puuhaa Matti koneellisesti katseli, vaikka ei hän sitä ajatellut. Miehen sydämellä oli raskas taakka. Puutetta oli heillä ollut ennenkin, mutta sitä olivat he kaikin jo tottuneet sietämään ... se oli tullut jokapäiväiseksi elämäksi. Vaan kuitenkin oli ollut aina lämmintä ja kotoista tuossa vanhassa mökissä.

Mutta nyt?

Tuossahan hän ne näki, kaikki neljä lastansa itkevän ja juoksentelevan, mihin milloinkin, ikään kuin kodittomat lampaat – viides äidin sylissä – ja ne olivat hänen. Ei kukaan muu ihminen mailmassa ollut velvollinen niistä huolta pitämään. Hän yksin oli heidän elättämisestään edesvastuussa yhteiskunnalle ja kasvatuksesta Jumalalle.

Nyt koti oli tuossa, ahnaiden liekkien uhrina, savuna ilmaan mennyt, osa hiilinä ja tuhkana jäi siihen vielä jälkeenpäinkin katkeraksi muistoksi tästä hirmuisesta yöstä.

Ei ollut leivänpalaa, ei edes kuivettunutta silakan päätä omasta varasta, jolla tyydyttää omaa ja lasten nälkäisiä vatsoja aamulla. Niin aamulla! Missä sitä aamua nyt sitten vastaan otetaan? Tässäkö entisen kodin raunioilla kylmässä pakkasessa ... kuolla siinä kaikin ja kadota kodin kanssa yht'aikaa?

Eihän siitä elämisestä enää puhuttakaan. Työtä ei saa kuin silloin tällöin. Mökin hintaa ei ikänä enää saa kokoon. Entinenkin oli häärahoilla ostettu! Ei kukaan ainakaan ota huoneeseensa tällaista joukkoa pitemmäksi aikaa. Mahdollisesti vuorokaudeksi tahi pariaksi riittää ihmisten armo ja sillä tavoin saa kulkea vuorokausi ja talo, koskaan lakkaamatta kuin Jerusalemin suutari, siksi kuin väsy

... ja kuolee nälkään. Raskas huokaus nousi ahdistetusta rinnasta. Hän oikasi lyhyttä vartaloansa ja katseensa kiintyi Aukusti-nimiseen seitsenvuotiseen poikaan, joka oli ottanut vapaaksi heitetyn ruiskun suihkupillin käsiinsä koettaaksensa, muka hänkin, vettä tuleen ohjata. Huviksensa lapsi tahtoi koetella, kuten ehkä useat muutkin tässä... Ei sieltä tullut vettä, kun ei kukaan painellut.

"Sinä siinä!"

Muuan nuorekas mies tempasi äkäsisesti pillin pojan kädestä ja tyrkkäsi ynseästi. Samassa muutamat alkoivat painella. Pillin pitelijä käänsi vesisuihkun Aukustin niskaan. Surkeasti poika kiljahti, horjahti ja satutti kätensä palavaan tuhkaan samalla kun kylmä vesi ilkeästi niskasta valui pitkin ruumista.

"Hä-hä-hä-hääh!.." nauroivat painajat ja suihkunohjaaja.

Julmasti kiroten ryntäsi Nurkanperän Matti hätyyttäjän kimppuun ja pukkasi hänet suullensa maahan. Suihkupilli joutui kahakassa pitelijänsä kädestä omiin hoteisiinsa ja sattui laskemaan hyvän kulauksen samaisen nuoren miehen naamaan, saattaen tämän samalla toisten huviksi kovasti äkästelemään.

"... ei saata antaa edes lasten olla rauhassa ... oikein täytyy ylenmäärin suuttua", puhui Matti syvällä äänellä. Mutta samassa, kun oli miehen kumoon survaissut, hän ikään kuin hämmästyi tekoansa ja alkoi vetäytyä pois päin.

Poika tuli isänsä luo itkien:

"Kättäni polttaa, isä, ja minä olen niin märkänä..."

"Suus kiinni! Jaska on rikas ja röyhkiä... Mutta ei sitä köyhääkään sentään tappaa saa", Matti alkoi pauhata. Kiukku ei tahtonut lähteä luonnosta ... ei saanut itseänsä hillityksi, vaikka tahtoi.

Jaska oli hirmuinen, kun ylös nousi ... hän haukkui ja kirosi.

Ihmiset kuuntelivat pystyssä korvin. Kumpaisenkin riitapuolen asiaa ruvettiin puolustelemaan. Mattia se kovasti masensi, kun vielä muutkin rupesivat tuon konnan työtä puolustamaan ... eivät edes häpeä.

Jaska pakkasi Matin kimppuun. Mutta Matti ei ollut tappelumiehiä ... pakeni pois päin ja toivoi saavansa rauhassa olla ja katui jo äskeitäkin menettelyänsä. Kun poika valitti kättänsä polttavan, niin Matti vei vesiastian luo ja käski sinne pistää.

"Polttaako vielä?" kyseli isä.

"Ei se enää niin..."

Jaska pauhasi:

"... kehtaa, sen kuvainen, kimppuun ruveta käymään, kun ihmiset sammuttamaan ovat tulleet, muutama kerjäläinen, mutta odota!"

"Ei se sinulta vahinko ollut, varsin sinä sen pojan päälle vettä panit", uskalsi joku huomauttaa. Mutta häntä rupesivat useat muutkin vastustamaan, ei ainoastaan asianomainen; vahingossa väittivät tapahtuneen.

"Ja jos ei niin vahingossakaan, vieläpä kun juttukin! Kerranko sitä tehdään sellaista leikkiä."

Matti kuuli kaikki ja tunsikin yhä katkerammaksi kohtalonsa.

"Polttaako vielä?" hän pojalta kysyi.

"Se taas poltaa", uikutti poika ja pani käden uudestaan veteen.

Vähitellen ihmiset siirtyivät palopaikalta lämpöisiin koteihinsa rauhallisin tuntein. Muutamia joutilaampia enää siinä hehkuvan hiilustan ympärillä hääpäili. Sanna, Miinaa kannellen, liikkui sinne tänne, nähtävästi ilman mitään tarkoitusta. Liikkui vain ja unohti että yö oli tulossa eikä yösijaa ollut. Lapset toisinaan siitä huomauttivat, kysellen mihin mentäisiin. Mutta ei äiti siihen vastannut. Eihän tästä mihinkään sopinut liikkua ennenkuin tuli sammuu. Se oli jonkullaisena vaistomaisena tietoisuutena.

Matin kanssa eivät he olleet koko iltana saattaneet puhua juuri mitään. Kun sitä koetti tuntui siltä, kuin suru olisi raskaammin painanut kuullessa kumppaninsa valituksia. Lohdutusta eivät he uskaltaneet toisiltaan toivoakaan.

Mutta välttämättömyys sai vihdoin Matin asioita käytännöllisemmältäkin kaunalla ajattelemaan. Astuen vaimonsa luo hän sanoi:

"Minnekähän me tästä nyt?" Ei tullut kysymystään pitemmälle jatkaneeksi.

"Voi hyvä Jumala!"

Vaimo alkoi itkeä.

Lapset häärasivät hiilustan ympärillä lämmintänsä etsien.

Matti tunsu että häneltäkin pyrki itku, mutta koetti rohkaista itseänsä.

"Tuota ... ei se nyt itkulla mahtane paremmaksi tulla ... jonnekin täytyy mennä suojaa pyytämään." Matin ääni tahtoi sortua.

Sanna katseli ympärillensä ja huomasi nyt vasta ettei montaa ihmistä enää näkynytkään. Ei ketään naapureita, ei valkeatakaan heidän tuvistaan. Heistrokissakin jo maattiin.

"Ei Heistrokkin Liisa edes heille käsenyt yöksi, vaikka on niin iso tupa ja vähä väkeä", virkkoi Sanna.

"Tietäähän sen, että vastahakoisia ne ovat vastaan ottamaan ... eihän ne mielellään. Mutta tähänkö sitä nyt sitten pitää kylmettyä ja kuolla?"

"Kuolema, kuolema tässä tulee ihan paikalla, ei näin kurjia ole mailmassa muita!" valitti Sanna.

"Mutta eihän nyt niin armottomia olle ihmiset, etteivät huoneen lämmintä anna, jos pyytämään menette, kun on tällainen vahinko tullut", arveli muuan poikanen, joka seiseli siinä.

Se tuotti jotain rohkeutta ja lohdutusta Matin rintaan. Tekee hyvää vähäininkin hyväntahtoisuuden osoitus, kun on oikein sen tarpeessa.

"Kai ne nyt sentään, vaikka vastahakoisestikin antavat, kun pyytämään menee. Enköhän mene Heistrokkiin?" kysyi Matti vaimoltansa.

"Meidän on vilu, saako mennä Heistrokkiin äiti?" tuli Liinu sanomaan ja Aukusti perässä.

"Täytyyhän sitä jonnekin ... koettaisit sinne Heistrokkiin. Helpon Tiina kyllä käski heille, mutta hänelläkin on niin pieni tupa eikä ole tottunut lasten kitinää yöllisellä ajalla kuulemaan ja sinne on niin pitkä."

Matti lähti. Päässä risteili monellaisia synkeitä ajatuksia ja sydän tuntui raskaalta. Ei ollut miehellä ennenkään suuria ollut maallista varallisuutta, olihan sen verran, että oli joukkoineen päässyt päivästä toiseen kituuttamaan. Mutta tupa-rähjä oli ollut edes koti. Nyt ei ole kotiakaan ja, Jumala ties' koska enää sellaisen saa.

"Nuo keltottomat rääsyt ja lapsiliuta ovat nyt ainoa omaisuus!"

"Toisten mökkiläisten perheet saavat rauhallisesti nyt nukkua kodeissaan ja minun yksin... Miksi ankara sallimus antoi mökin palaa minulta, juuri minulta, kaikkein köyhimmältä?"

Ja Matin luonto tahtoi nousta kapinaan sallimuksen oikkuja vastaan.

Hänen korvaansa oli kuulunut, kun joku äsken kertoi, että Pekkolaisten oli tätä vahinkoa arvostellut kymmenen markan arvoiseksi.

"Kymmenen markan!"

Olisi tuossa ollut Pekkolaisten, niin kimppuun olisi käynyt, mokoman tunnotoman.

Jo kopisti hän Heistrokkin ovella ja lujasti kopistikin. Kovin kiukutti vielä, kun Pekkolaista ajatteli.

Heistrokkin tuvasta ei kuulunut mitään vastausta. Matti siirtyi ikkunan alle ja koputti lasiin.

"Yösijaa minun olis pitänyt joukolleni pyytää, kun..."

Hän kuunteli. Ei hiiskaustakaan kuulunut. Vielä pari kertaa hän sormenpäillä koetti ikkunaan.

"Voi hävyttömiä!" hän ääneensä virkkoi, niin että sisään varmaankin kuului. "Kyllähän tuon nyt jo kuulevat, mutta ei ole vain yhtään halua auttaa kerjäläisiä, rikkaita kun ovat nyt meidän rinnalla."

Kohta avasi mökkinsä oven Helpon Tiina, kun koputuksen kuuli. Siunasi hartaasti, kun Sanna kertoi, ettei Heistrokkin Liisa ollut yösijaa antanut.

"Voi sentään", hän sanoi, "entä ei yhtään sitä mennä omaan poveensa ... ei yhtään."

"Ei ne ajattele sitä", sanoi Sanna. "Minä sanoin Matille, että mennään Tiinan luo, kyllä se antaa."

"No Jumala armahda, mihinkä sitä mennään, jos ei ihmisiin. Haetaan navetasta olkia pahnaksi tuohon lattiaan, että saatte koettaa levolle panna."

II

Uni ei tänä yönä vaivannut Mattia eikä Sannaa. Lapset nukkuivat jokseenkin hyvin muut, paitsi Miina, joka lähes yhteen jaksoon äänteli.

"Kovinpa se lapsikin nyt on levoton", virkkoi Matti yöllä, "saaneeko Tiinakaan unenrauhaa".

Tiina käänsi kylkeä sängyssä ja ähkäsi. Se koski Sannan tunteisiin, sillä hän ymmärsi sen merkityksen kyllä. Eihän Tiina ollut lapsen itkuun tottunut, yksinäinen leski-ihminen, eikä koskaan ollut lapsia ollut.

Tuntui niin pahalta Sannasta, kun tiesi hyväntekijäänsä rasitettavan.

"Mitäs tähän nyt tehdään", hän vähän ajan kuluttua huokasi. "Kun aamu edes joutuisi ja lopettaisi tämän yön."

Tiinakin taas kääntyi vuoteellaan. Matti huokasi raskaasti, käänsi itseänsä hänkin. Oljet ratisivat alla ja synnyttivät ääntä. Pelotti että sekin häiritsisi Tiinaa.

Ehtoolla, kun Tiina niin ystävällisesti vastaan otti, oli Matin mieleen johtunut, että tässähän sitä nyt saadaankin sijaa toistaiseksi. Se oli mieleen hiukan rauhoittavasti vaikuttanut. Nyt sekin toivelma haihtui. Ehkä jo huomenna saa uutta kortteeria lähteä hakemaan ja sitten yhä edelleen, joka päivä...

Ylös hän kömpi hiljaa, sillä sydämen levottomuus alkoi taas kasvaa sietämättömäksi. Ei ollut itseänsä edes riisunut, siispä ei ollut pukemisenkaan vaivaa.

Tiinan vanha kello seinällä klimputti juuri kolme. Tulitikulla raapasi Matti valkeata, etsiäkseen Tiinan kirvestä.

"Mitä sinä nyt?" kysyi Sanna.

"Kirvestä vain etsin. Olisin jotain polttoainetta mennyt aamuksi noutamaan, kun ei tässä untakaan saa ja on niin rauhaton mieli."

Vaimo ei enää puhunut mitään. Hän ei tahtonut häiritä, kun Miina oli vähäksi aikaa saanut lepoa. Matti löysi kirveen, otti oven haasta ja meni ulos. Sanna nousi, Miina sylissä, ovea hakaan panemaan.

Tiina äännähti, kun kuuli Sannan ovea hakaavan. Hänkin aikoi sitä varten nousta.

"Kyllähän niitä puita olis ollut, ettei sitä varten olisi tarvinnut yösydännä mennä", sanoi Tiina lauhkeasti. Mutta Sannan mielestä oli siinä kuitenkin jotain tyytymättömyyden vivahdusta.

"Hän sanoi, että kun ei untakaan saa, niin meneehän sinne edes kävelemään aikansa kuluksi", koetti Sanna puolustaa.

"Jopahan... Kyllä se surkea tapaus oli teille."

"Oli se."

Sannan teki jo mieli nousta, mutta ei uskaltanut, kun Tiinakin vielä tuntui niin unelias olevan.

Tuppu ja Liinukin toisinaan unissaan itkivät, kun kaikellaiset möröt ja painajaiset unta häiritsivät. Äidin täytyi aina mennä korvaan kuiskuttamaan ja tajulle saattamaan. Kun lapset huomasivat että äiti oli lähellä, että oli lämmintä ja muuten hyvä olla, niin nukkuivat pian, kun äiti vakuutti, ettei enää näe pahaa unta. Aukustikin toisinaan uikerehti kätensä kanssa, vaikka sitä oli ehtoolln rasvalla voideltu.

Miinaa ei äiti uskaltanut ollenkaan käsiltään pois panna. Pelotti että pahemmin sitten ehtii huutamaan, ennenkuin tyystytetyksi saa ja yhä enemmän tulee Tiinaa vaivatuksi.

Rahia vasten Sanna nojasi pahnoilla istuen, eikä paljon henkeänsäkään raatsinut vetää silloin kun Miina hortoili. Aina kun lapsi sylissä kirahti, värähti sydän ja huomio Tiinan puoleen kääntyi, josko olisi jotain tyytymätöntä ähkinää sieltä kuulunut.

Silmät olivat Sannalla olleet kauan kipeät. Ylellinen itku oli ne taas tehnyt ikään kuin loppumattomiksi vesilähteiksi. Vaikka itkua ei enää yhteen jaksoon piisannutkaan, niin silmistä silti vuosi suolaista vettä pitkin poskia ja kun niitä karhealla paidan hihalla usein pyyhki, rupesi lopulta

polttamaan silmäautoja kovin. Hyvin hän itsessään tunsu, että kun olisi kotona ollut, niin ylös olisi heti noussut ja valkeata takkaan tehnyt, ehkä sitten olisi silmiäkin karvastelemasta laannut.

Jos vielä tulevat kipeiksi silmätkin ja rupeavat oikein pakottamaan, niin sitten on ainakin hukka käsissä.

Tämä vasta masensi ja silmistä tulevat vedet kuumensi, sillä ne rupesivat olemaan kyyneliä. Sydäntä alkoi kovemmin ahdistaa. Onnettomuuden ja vielä suuremman kurjuuden mahdollisuuksia oli niin monta, eikä yhtään joka vähänkin olisi helpottanut tuskaa ja pientäkään toivoa herättänyt.

Vihdoin rupesi tekemään mieli nousta ja tehdä tulta takkaan. Hän oli jo monesti ennenkin kokenut, kuinka juuri mustan yön hiljaisuudessa huolet hirveämmin painavat, ja miten aamulla tulen takkaan teko ja toimiin ryhtyminen niitä karkottavat ja olon helpommaksi tekevät. Sitä hän ajatteli ja yhä levottomammin odotti aamua. Kello löi 4.

Tiina oli ollut hetkisen unessa, mutta kuuli kuitenkin.

"Neljäkö se löi?" hän Sannalta kysyi, kun ei itse ollut oikein varma.

"Neljä. Monenko aikaan Tiina tavallisesti nousee?"

"Kuinka sattuu, väliin makaan kello kuuteen ja nousen toisinaan viidenkin aikana", puhui Tiina unisella äänellä.

"Mitähän teidän on lukuakaan aikaisesta noususta, kun on yksinäinen ihminen ja muutenkin."

Tiina oli vähän aikaa vastaamatta. Sitten hän kysyi:

"Haluttaisiko Sannan jo nousta?"

"Niin, ei minusta väliä. Ette tekään saa sitten nukuttua ollenkaan, häiriinnytte vielä pahemmin. Meistä on teillä niin paljon vaivaa."

"Nouse vain ja tee tuli takkaan, taitaa sulle kovin tukalaksi käydä yö. Kyllähän minä tämän yhden yön aina jaksan. Puuvärkkiä on loukossa ja tuohta muurin otsikolla, tulitikkulaatikko on siinä pöydällä... Minä vielä vähän aikaa makaan, jos sattuu unta silmiin."

"Jollei teidän mielenne siitä vain pahastu, niin kyllä minä... Tuntuu niin tukalalta tämä yö, kun ei unta saa ollenkaan ja kamaloita ajatuksia vain päässä liikkuu, kaikellaisia..."

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.